

היום נלמד בעזרת ה':

סנהדרין דף נה

דרש רב נחמן בר רב חסדא - באשה שני משכבות ובנהמה משכב אחד:
אשה הנרבעת לבהמה, חייבת על שני משכבות דהיינו גם בשלא כדרכה. אבל איש הרובע בהמה חייב רק בדרכה ולא בשלא כדרכה. והטעם כי באשה נאמר "משכבי אשה" לרבות שני משכבות, אבל בבהמה לא נאמר "משכבי".

מתקיף לה רב פפא: להיפך! אשה שהדרך שלה להיבעל לזכר, והדרך שלה זה ב'כדרכה' כי יש לה הנאה מרובה בכך, אם כן גם בנרבעת לבהמה תתחייב רק ככדרכה. ואילו בהמה שאין הדרך שלה להיבעל לאדם, כלומר אין דרכו של אדם לבעול בהמה ואם כן אין לו דרך בזה, ואין לו הבדל בכדרכה או בלא כדרכה (כי הוא נהנה בשניהם), אם כן יתחייב בשניהם. (ע"פ רבינו יונה).

תניא זלא כתרוייהו וכו': כתוב בכרייתא שלא כמו רב נחמן ושלא כמו רב פפא.

זכר בן תשע שנים ויום אחד: כלומר הבא על אדם זכר בן תשע שנים יום אחד. וכן הבא על הבהמה וכו'. הכרייתא אומרת שיש בבהמה שני משכבות, וזה שלא כמו רב נחמן. והכרייתא גם אומרת שיש באשה שני משכבות, וזה שלא כמו רב פפא.

*

"א"ל רבינא לרבא - המערה בזכור מהו? הבא על זכר ולא גמר ביאתו אלא עשה 'הערה' (= יש אומרים נשיקת אבר על הנקב, ויש אומרים הכנסת העטרה), האם חייב?

הגמרא עוצרת ומקשה: המערה בזכור? "משכבי אשה" כתיב ביה! ואם כן דינו כאשה, והרי באשה הערה נחשבת כגמר ביאה.

ומתרצת: **אלא המערה בבהמה מהו:** רבינא שאל מה הדין המערה בבהמה, כי בבהמה לא כתוב "משכבי אשה".

"א"ל אם אינו ענין וכו': נאמר 'הערה' באחות אביו ואחות אמו "כי אַתְּ שְׂאֵרוּ הָעֶרְוָה", ואין צורך לכתוב זאת. משום שכבר נאמר 'הערה' בנדה, וכל העריות

הוקשו לנדה. ולכן אם אינו ענין לאחות אביו ואחות אימו, תן אותו לענין בהמה, ללמד שחייב בה בהעראה. ('אם אינו ענין' = זהו אחת מהמידות שהתורה נדרשת בהם, שאם דבר אחד אינו נצרך ללמד במקום שלו, הוא מלמד על מקום אחר הצריך לו).

קושיא: **מכדי בהמה וכו':** הרי הבא על בהמה חייב מיתת ב"ד, ואילו הבא על אחות אביו ואחות אמו אינו חייב מיתת ב"ד אלא חייב כרת. ואם כן מדוע התורה כתבה את לשון 'העראה' בחייבי כריתות, ולא באחת מהעריות של חייבי מיתות ב"ד שהם אותו סוג של הבא על בהמה?

תירוץ: **הואיל וכוליה קרא וכו':** בגלל שכל הפסוק של אחות אביו ואחות אימו מיותר לדרשה, ולכן כתבה התורה גם את הלימוד של 'העראה' בבהמה בפסוק הזה.

הפסוק המיותר הוא כפרשת קדושים "וְעֵרְוֹת אַחֻת אִמָּךְ וְאַחֻת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה כִּי אֶת שְׂאֵרוֹ הֶעֱרָה". כי כבר נאמר בפרשת אחרי מות איסור על אחות אביו "וְעֵרְוֹת אַחֻת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה שְׂאֵר אָבִיךָ הוּא", ועל אחות אימו "וְעֵרְוֹת אַחֻת אִמָּךְ לֹא תִגְלֶה כִּי שְׂאֵר אִמָּךְ הוּא".

*

בעא מיניה רב אחדבוי בר אמי מרב ששת - המערה בעצמו מהו? אדם שהערה את האבר שלו בנקב של עצמו מאחוריו, האם הוא חייב על 'משכב זכור'?

אמר ליה קבסתן: צערת אותי בשאלה הזו כי שאלת אותי דבר שאינו מציאותי.

אמר רב אשי: מה הספק שלך? הרי כשהאבר בקישוי לא שייך שהוא יבעל את עצמו, והאפשרות היא רק כשהאבר 'מת'. ואם כן השאלה תלויה במחלוקת מה הדין משמש באבר מת בעריות. למאן דאמר שהוא פטור גם כאן הוא פטור. אבל למאן דאמר שהוא חייב כאן הוא חייב שתיים גם כשוכב וגם כנשכב.

*

בעו מיניה מרב ששת - עובד כוכבים הבא על הבהמה מהו: למדנו במשנה ישראל הבא על בהמה הורגים אותה, כי יש בדבר גם 'תקלה' כלומר באה לאדם תקלה על ידה, וגם 'קלון' כלומר בזיון לחוטא שאם תעבור הבהמה בשוק יגידו זו היא שנסקל פלוני בגללה.

השאלה היא מה הדין בגוי שבא על בהמה, האם הורגים אותה או לא? והיינו כי כאן יש רק תקלה ולא קלון. יש 'תקלה' כי גוי מצווה על העריות. אבל אין 'קלון' כי דרכם בכך והם לא מתביישים בזה, ועוד שלקב"ה לא אכפת מהבזיון שלהם. ואם כן הספק הוא האם צריך את שתי הסיבות כדי להרוג בהמה או מספיק רק תקלה?

אמר רב ששת תניתוה: כתוב בכרייתא על הדין ששורפים את האילנות של אשירה, שיש ללמוד מכאן קל וחומר לאדם שמתעה את חבירו לעבור עבירה. מה אילנות שאין אוכלין וכו' אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובא לאדם תקלה על ידן, המתעה את חבירו וכו'.

מוכח שרק תקלה בלבד מספיקה כדי לשרוף את העץ, כי אין כאן בזיון לגוי שהוא עבד את העץ. והוא הדין לבהמה שבא עליה גוי.

קושיא: אלא מעתה עובד כוכבים המשתחוה לבהמתו וכו': אם כן גוי שהשתחוה לבהמה שלו, הבהמה צריכה להיות אסורה לישראל וצריך להרוג אותה, כי הגוי נהרג בגללה ויש כאן 'תקלה'. אך האם יש דבר שישראל לא אוסר דהיינו ישראל שהשתחוה לבהמתו לא אוסר אותה, ואילו גוי יאסור את בהמתו בהשתחוותו? אלא בהכרח שגם גוי לא אוסר את בהמתו!

קושיא נוספת: ישראל גופיה ליתסר מידי דהוה ארביעה: מדוע באמת ישראל המשתחוה לבהמתו לא אוסר אותה? הרי הוא נהרג על ידה ויש כאן גם תקלה וגם קלון. ואם כן עלינו להרוג את הבהמה!

אמר אב"י - זה קלונו מרובה וזה קלונו מועט: אב"י חולק על רב ששת וסובר שצריך גם תקלה וגם קלון, אמנם צריך קלון מרובה. ובזה יש הבדל בין עבודה זרה לרביעה, ובין יהודי לגוי. דהיינו בעבודה זרה אין קלון, ולכן המשתחוה לבהמה היא אינה נהרגת בין ביהודי ובין בגוי. אבל ברביעה יש קלון, אלא שליהודי יש קלון מרובה ואילו לגוי יש קלון מועט. ולכן רק בהמה שבא עליה יהודי נהרגת, ולא בהמה שבא עליה גוי.

קושיא: והרי אילנות דאין קלוני מרובה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה! תירוץ: בבעלי חיים קאמרינן דחס רחמנא עלייהו: על בעלי חיים יש לחוס יותר מאשר על צמחים, ולכן בצמחים שורפים אפילו בלי קלון, ואילו בבעלי חיים הורגים את הבהמה דוקא בקלון מרובה!

רבא אמר - אמרה תורה בהמה נהנית מעבירה תיהרג: רבא סובר כרב ששת שגוי הבא על בהמה הורגים אותה, כמו ביהודי שבא עליה. והחילוק בין רביעה להשתחוויה לבהמה, כי דוקא ברביעה שהבהמה נהנתה מהעבירה הורגים אותה, אבל בעבודה זרה שהיא לא נהנתה מההשתחוויה לא הורגים אותה, (ולכן לא רק בישראל לא הורגים אותה אלא גם בגוי לא הורגים אותה).

קושיא: והרי אילנות וכו' תירוץ: בבעלי חיים קאמרינן וכו'.

ת"ש ד"א שלא תהא בהמה וכו': למדנו בסיפא של משנתנו - 'דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה', נמצא שיש כאן 2 סיבות, 1. קלון (= שיאמרו זו היא שנכשל בה פלוני), 2. תקלה, כלומר שהיא גרמה תקלה לפלוני שישקל בגללה.

מאי לאו: וכיון שבסיפא המשנה כתבה 2 סיבות שהם תקלה וקלון, הרי לכאורה הטעם של תקלה בלבד שהוזכר ברישא 'לפי שבאה לאדם תקלה על ידה' מיותר, אלא הוא בא ללמדנו שאף במקום שיש רק תקלה ללא קלון הבהמה חייבת מיתה, וזה במקרה של עכו"ם הבא על הבהמה. א"כ מוכח שגוי הבא על בהמה הורגים את הבהמה.

דחיה: לא: אכן בסיפא מדובר שיש גם תקלה וגם קלון, אלא שהמשנה כולה עוסקת בישראל ולא בגוי, והמשנה ברישא באה להשייע לנו שאפילו במקום שיש רק קלון ללא תקלה הבהמה נהרגת, כגון ישראל שבא על הבהמה בשוגג (= שחשב שמותר) שיש בזה קלון שעשה מעשה מגונה כזה, אבל אין בזה תקלה כיון שאינו נהרג.

וכדבעי רב המנונא: ובדבר זה הסתפק רב המנונא - ישראל הבא על הבהמה בשוגג, האם כיון שיש כאן רק קלון ולא תקלה אין הבהמה נהרגת, או שמא הבהמה נהרגת גם במקום שיש קלון ואין תקלה.

אמר רב יוסף תא שמע: רב יוסף מנסה לפשוט את ספקו של רב המנונא, מכך שלמדנו במס' נדה -

- **בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בכיאה:** קטנה מגיל שלוש שנים ויום אחד הרי היא ראויה לכיאה, ולכן היא יכולה להתקדש ע"י ביאה אם אביה מסר אותה לאיש שיכוא עליה לשם קידושין.

- **ואם בא עליה יבם קנאה:** ואם בא עליה היבם (= כגון שקידשה אביה ומת בעלה ללא בנים, ועליה להתייבם לאחיו של בעלה) קנה אותה לאשה ויצאה ידי חובת ייבום, והרי היא כאשתו לכל דבר, ואם היא רוצה להתגרש ממנו עליה לקבל ממנו גט.
- **וחייבין עליה משום אשת איש:** ואם בא עליה מישהו אחר חייב עליה משום אשת איש.
- **ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון:** מי שבא על קטנה בת שלוש שנים ויום אחד כשהיא נידה, הרי הבועל נטמא כמותה, שכשם שהיא טמאה שבעה ימים כך הוא טמא שבעה ימים. וטומאה זו היא בדרגת אב הטומאה והוא מטמא אדם וכלים שנוגע בהם, וכן הוא מטמא את המשכב התחתון ששכב או ישב עליו אפילו אם לא נגע בו (= כגון ששכב על עשר מצעות, גם התחתון נטמא) בדרגת טומאה של עליונו של זב, דהיינו באותה דרגת טומאה שנטמא בגד שנישא על הזב שהוא (= הבגד) ראשון לטומאה ואינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלים ומשקים. (אבל אם בא עליה בנידתה לפני גיל זה אינו נטמא כבועל נידה, אלא כנוגע בנידה שטמא עד הערב).
- **ניסת לכהן אוכלת בתרומה:** אם הקטנה הנ"ל נישאת לכהן ע"י קידושי אביה, הרי היא אוכלת בתרומה.
- **בא עליה אחד מן הפסולים** כגון גוי / חלל / נתין / ממזר, פסלה מלאכול בתרומה.
- **ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה** כגון אביה וכדו', **מומתינ על ידה, והיא פטורה** כיון שהיא קטנה ואינה שייכת בעונשים.

כעת הגמ' מבארת את ההוכחה:

'אחד מכל עריות' ואפילו בהמה: מה שאמרנו שאם בא עליה 'אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתינ על ידה' משמע אפילו בהמה (= שבהמה רבעה את הקטנה), והרי יש כאן רק קלון ולא תקלה (= שהרי היא קטנה ואינה שייכת בעונשים), ובכל זאת אמרנו ' מומתינ על ידה' דהיינו שהבהמה מתה על ידה. ומכאן נפשוט את ספקו של רב המנונא, שגם במקרה שיש רק קלון ולא תקלה הורגים את הבהמה!

דחייה: כיון דמזידה היא תקלה נמי איכא, ורחמנא הוא דחס עלה, עלה דיזה חס, אבהמה לא חס: כיון שהיא עשתה זאת במזיד הרי שיש כאן גם תקלה, אלא שהתורה חסה עליה שלא להרוג אותה כיון שהיא קטנה, אבל על הבהמה התורה לא חסה ולכן הבהמה נהרגת.

אמר רבא ת"ש: למדנו במס' נדה - קטן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו (= כגון שמת אחיו ללא בנים, וכעת אשת אחיו צריכה להתייבם לו), קנה אותה לעניין זה שהיא לא צריכה חליצה והוא יורש אותה אם תמות, ואם הוא רוצה לגרשה עליו לתת לה גט, אבל אינו יכול לתת לה גט עד שיגדיל (= כיון שהיא נאסרה על כל העולם מחמת קידושי אחיו, והגירושין שלו לא נחשבים לגירושין מן התורה עד שיהיה גדול), ואם בא על נדה נטמא שבעה ימים, כיון שמגיל תשע ביאתו ביאה ודינו כבועל נידה, ומחמת טומאה זו הוא מטמא משכב תחתון כמו עליונו של זב (= התבאר למעלה), ואם הוא גוי / חלל / נתין / ממזר ובא על בת כהן או על אשת כהן, הרי הוא פוסל אותה מלאכול בתרומה, ואם הוא כהן אין אשתו אוכלת בתרומה מחמתו (= כהן גדול הנושא אשה הרי היא אוכלת בתרומה מחמת בעלה אפילו אם היא אינה כהנת), ואם הוא רבע בהמה הרי הבהמה נפסלת מקרבן, ואם יש עדים שראו אותו רובע את הבהמה הרי הבהמה נסקלת, ואם הוא בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה הרי הם מומתים על ידו, אבל הוא אינו נהרג כיון שהוא קטן.

כעת הגמ' מבארת את ההוכחה:

והא הכא קלון איכא תקלה ליכא, וקתני נסקלת על ידו: והרי יש כאן רק קלון ולא תקלה, כיון שהוא קטן, ובכל זאת הבהמה נסקלת על ידו, משמע שגם במקרה שיש רק קלון ולא תקלה הורגים את הבהמה!

דחייה: כיון דמזיד הוא תקלה נמי איכא, ורחמנא הוא דחס עליוהי, עליה דיזיה חס רחמנא, אבהמה לא חס רחמנא: כיון שהוא עשה זאת במזיד הרי שיש כאן גם תקלה, אלא שהתורה חסה עליו שלא להרוג אותו כיון שהוא קטן, אבל על הבהמה התורה לא חסה ולכן הבהמה נהרגת.

הגמ' מנסה לפשוט את ספקו של רב המנונא ממשנתנו:

תא שמע: למדנו בסיפא של משנתנו - 'דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק

ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה', נמצא שיש כאן 2 סיבות, 1. קלון (= שיאמרו זו היא שנכשל בה פלוני), 2. תקלה, כלומר שהיא גרמה תקלה לפלוני שיסקל בגללה.

מאי לאו: לכאורה כיון שבסיפא המשנה כתבה גם תקלה וגם קלון, משמע שברישא מדובר בקלון ללא תקלה, וזה במקרה של ישראל הבא על בהמה בשוגג, שיש כאן קלון מחמת המעשה ולא תקלה בגלל שהוא שוגג. א"כ מוכח שישראל הבא על בהמה בשוגג הבהמה נהרגת!

דחייה: לא: אכן בסיפא מדובר שיש גם תקלה וגם קלון, אבל ברישא מדובר שיש רק תקלה ללא קלון, וזה בעכו"ם הבא על הבהמה, שהיא גרמה לו תקלה לעבור על איסור אבל אין לו בזה קלון, כיון שדרכם של הגויים בכך ואינם מתביישים בזה, וכפי ששאלו את רב ששת בעמ' הקודם.

נמצא שלא נפשט ספקו של רב ששת (עכו"ם הבא על בהמה האם נהרגת) ולא ספקו של רב המנונא (= ישראל הבא על הבהמה בשוגג האם נהרגת).